

Til lovforslag nr. L 189. Betænkning afgivet af Landbrugs- og Fiskeriudvalget den 14. april 1993

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om biavl

(Forbud mod hold af bier af visse racer)

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til landbrugsministeren, justitsministeren og miljøministeren, som disse har besvaret skriftligt. Et af udvalgets spørgsmål til miljøministeren og dennes svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Danmarks Biavlerforening,
Dansk Biavl,
Danske Biavlernes Landsforening,
Danske Dronningavlernes Landsforening,
Den Frie Biavlerforening,
Jensen, Kent H., Læsø,
Jensen, Mogens, Læsø,
Jydsk Dronningimport,
Læsø Biavlerforening,
Læsø Kommune,
Natur- og Miljøforening Læsøboen,
Nordjyllands Amt og
Sammenslutningen af Danske Erhvervs-
biavlere.

Der er af landbrugsministeren og af et mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Det Konservative Folkepartis, Socialistisk Folkepartis, Centrum-Demokraternes, Det Radikale Venstres og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *ved-*

tagelse med de af landbrugsministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (Venstres medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling, men kan stemme for de af landbrugsministeren stillede ændringsforslag. Mindretallet finder det med henvisning til miljøministerens som bilag til betænkningen optrykte besvarelse af spørgsmål 29 ikke godtgjort, at den brune bi er en truet dyreart.

Et *andet mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling, men kan stemme for de stillede ændringsforslag. Mindretallet henviser til, at der under udvalgsbehandlingen af dette lovforslag er kommet så mange forskellige synspunkter frem, at Fremskridtspartiets kraftigt advarer imod en forhatet gennemførelse af lovforslaget.

I landbrugsministerens skriftlige fremsættelse den 10. februar 1993 skriver ministeren: »Den brune bi er den oprindelige birace i Nordeuropa. I Danmark findes den kun i sin rene form på Læsø, hvor den gennem tiden er blevet tilpasset øens særlige klima og specielle forhold«. Imidlertid er der for udvalget fremlagt en omfattende dokumentation for, at denne påstand, og mange andre, ikke holder.

Stridens parter, repræsentanter for avlerne af henholdsvis den gule bi og den brune bi, har fremlagt forskellige former for dokumentation, som støtter deres synspunkter. Fremskridtspartiets helt klare opfattelse er dog, at ministe-

ren ved fremsættelsen af lovforslaget har støttet sig til den »ene part« i sagen, nemlig repræsentanterne for avlerne af den brune bi.

Den omfattende mængde bilag, som er forelagt udvalget i sagen, og som på en god måde afmystificerer ministerens fordomme vedrørende den »udryddelsestruede« brune bi, det store arbejde, som er udført af private Læsøfolk, det omfattende undersøgelsesarbejde, som Danske Biavlernes Landsforening har udført og det stærke lokalpolitiske engagement i sagen, har givet Fremskridtspartiet den opfattelse, at ministeren, udvalget og Folketinget kommer til at træffe en ikke blot dårlig og forkert beslutning, men kommer til at træffe en beslutning, der på kort sigt betyder, at omkring halvdelen af Læsøs bier vil forsvinde fra øen.

Frygten for en halvering af bibestanden bygger Fremskridtspartiet på den velunderbyggede opfattelse, at en stor del af de biavlere, der i dag har den gule bi, vil ophøre med biavl. Denne opfattelse har vi fået igennem mange samtaler med avlere af den gule bi. Ministeren har dog ikke den samme opfattelse, jf. ministerens svar på udvalgets spørgsmål 3.

Endvidere bygger beregningerne for et renavlsområde med den brune bi på, at der stedse skal være mindst 300 bifamilier på Læsø, men oplysninger fra Norge tyder på, at dette antal bifamilier er alt for lavt. Et eksempel fra Flekkefjord-Sokndal-Lund i Norge viser, at et renavlsområde med 2.000 bifamilier ikke har været tilstrækkeligt til at undgå indavl. De forskellige oplysninger fra biavlerne på Læsø tyder på, at antallet af bifamilier under alle omstændigheder vil ligge et sted imellem 150 og højst 320 bifamilier, altså klart under det antal, man fra Norge erkender som mindste antal for renavl. Endvidere er der et klart problem i, at der selv efter en tvangsudskiftning af dronningerne stadig vil være frie gule bier i naturen, dvs. bier, som ingen biavl har kontrol over, men som lever frit i naturen og hermed stadig vil kunne »blande« sig med brune bier.

Hele ideen med fredningen af den brune bi på Læsø bygger på den opfattelse, at den brune bi, på trods af at store bestande af brune bier andre steder, såvel i Norge, Sverige som andre steder i verden, er en truet art og derfor skal beskyttes af bevarelsesforanstaltninger.

Problemstillingen er imidlertid nogenlunde den samme som de bevarelsesforanstaltninger,

der i sin tid blev iværksat for bevarelsen af urflugten på Vind Hede i Vestjylland. Her er bestanden trods de nogenlunde samme fredningsbestemmelser og bevarelsesforanstaltninger, som nu tænkes gennemført på Læsø, alligevel over en årrække af naturlige årsager blevet reduceret kraftigt, og nu tales der om at ophæve disse fredningsbestemmelser på Vind Hede. Urflugten findes da også i stort antal i det sydlige Sverige.

Fremskridtspartiet ser en parallel mellem eksemplet med urflugten og de påtænkte foranstaltninger vedrørende den brune bi på Læsø.

Herudover har de påtænkte fredningsbestemmelser altødelæggende konsekvenser for de biavlere, der benytter den gule bi. Den løsning, som lovforslaget lægger op til, nemlig en tvangsskiftning af dronningerne i de gule bistader med brune bidronninger, er for så vidt logisk nok, såfremt alle biavlere var indforstået hermed. Men det er alle biavlere ikke, og hermed opstår der en konflikt.

Sagen sat på spidsen og sagt enkelt er, at avlere af den brune bi vil have hele Læsø for sig selv til renavl med den brune bi, medens avlerne af den gule bi, som har forståelse for de brune biavlernes synspunkter, har tilbudt og fremlagt en lang række kompromisforslag. Det burde efter Fremskridtspartiets opfattelse være muligt at forene biavlerne omkring et eller flere af disse veldokumenterede kompromisforslag.

Det er helt uforståeligt for Fremskridtspartiet, at ministeren ikke er indstillet på at finde et kompromis i denne sag. Der har været fremlagt gode alternative løsningsforslag for udvalget, der opstiller forskellige modeller for biavl med både den gule og den brune bi på Læsø samt på andre øer med lignende klima og flora som på Læsø.

Læsø Kommune er da også gået ind i sagen og har foreslået en lokal høring på Læsø mellem parterne, jf. bilag 44. Læsø Kommune er tidligere af ministeren blevet stillet en lokal høring i udsigt, men nu da lovforslaget er fremsat i Folketinget og udvalget behandler lovforslaget, bliver den lokale høring alligevel ikke til noget. Nordjyllands Amt har ved lignende henvendelse anmodet om en lokal høring, jf. bilag 43.

Det er efter Fremskridtspartiets opfattelse klart utilfredsstillende, at den lokale høring,

som kunne forene parterne og dermed beboerne på Læsø, ikke bliver til noget. Nu deles et lille lokalsamfund midt over, og kimen til en mangeårig lokal strid er lagt. De små øsamfund har det jo ikke for godt i forvejen, og en vedtagelse af dette forslag, som den ene part i sagen med rette føler bliver trukket ned over hovedet på dem, er ikke ligefrem med til at bedre tilværelsen i et lille øsamfund.

Hvad angår de økonomiske konsekvenser for biavlerne med den gule bi, er det sådan, at der i lovforslaget tilbydes dækning for omkostningerne i forbindelse med tvangsomskiftningen af dronninger. Beløbet i forbindelse med tvangsomskiftningen er beregnet til ca. 50.000 kr. For driftstab, der efter ministerens opfattelse kun kan forekomme i tilfælde af fejlindsættelser med brune dronninger, ydes der ca. 40.000 kr. Ministeren oplyser som svar på spørgsmål 19 til udvalget: »For så vidt angår spørgsmålet om erstatning for tab i forbindelse med ophør med biavl på grund af tvangsudskiftningen, skal oplyses, at den almindelige erstatningsrets regler anvendes ved beregning af erstatninger ved ekspropriation. Heraf følger, at den skadelidende har en pligt til at søge sit tab begrænset mest muligt. Det er herefter Landbrugsministeriets opfattelse, at de biavlere på Læsø, der ikke ønsker at udskifte deres bier af anden race med brune bier og i stedet ophører med biavl, ikke vil være berettiget til erstatning for manglende indtjening på grund af ophøret. Derimod vil de være berettiget til i stedet at modtage den kontante værdi af dronningerne fastsat efter almindelig markedsværdi.«

Heri er Fremskridtspartiet ikke enig. Ved en ekspropriation efter grundlovens § 73, stk. 1, skal der betales »fuldstændig erstatning«.

Som svar på spørgsmål 22 oplyser Justitsministeriet blandt andet, at: »Som momenter, der må tillægges betydning ved udøvelsen af dette skøn, peges (i den statsretlige litteratur) navnlig på . . . om indgrebet går ud på . . . en tilintetgørelse af denne (ejendomsretlige) råden (om et indgreb har karakter af ekspropriation) . . .«. Videre hedder det: ». . . at en tvangsudskiftning af bier i det foreliggende ville være et indgreb, der måtte antages at være af ekspropriativ karakter, og at en sådan ordning derfor kun ville kunne gennemføres ved lov og mod fuldstændig erstatning«.

Med andre ord er det fastslået, at der i dette tilfælde er tale om en ekspropriation, og at der skal betales fuldstændig erstatning.

Vedrørende spørgsmålet om »fuldstændig erstatning« oplyser Justitsministeriet endvidere som svar på spørgsmål 22: »Dette indebærer, at de berørte biejere skal kompenseres for ethvert tab, der påføres dem som følge af forbudet mod hold af andre bier end brune bier. Dette omfatter ikke alene udgifter til anskaffelse af nye bier og udgifter i forbindelse med udskiftningen, men også eventuelle driftstab, som kan dokumenteres«. Fremskridtspartiet har derfor stillet ændringsforslag til § 14 a, stk. 3, for mere præcist at få fastslået omfanget af erstatningen.

Som svar på spørgsmål 23 om grundlovens § 74 om »den fri og lige adgang til erhverv« hedder det om bestemmelsens forbehold, at ». . . lovgiveren er stillet frit med hensyn til, i hvilket omfang han ønsker at gennemføre erhvervsfrihed«. Paragraffen må derfor siges at være uden enhver forfatningsretlig betydning. Man var på den grundlovgivende rigsforsamling fuldt ud klar over bestemmelsens retlige tomhed, og et betydeligt mindretal ønskede af den grund at lade paragraffen udgå. Et flertal ønskede dog at bevare bestemmelsen, »idet den dog indeholder en bestemt opfordring til en fornyet prøvelse af de bestående indskrænkninger i den lige og frie adgang til erhverv. . .«.

Ud over det skræmmende i at kunne konstatere, at § 74 kun er »tomhed« og »uden enhver forfatningsretlig betydning«, så fremgår det af svaret, at bestemmelsen har betydning i forbindelse med ». . . en fornyet prøvelse af de bestående indskrænkninger. . .«, hvilket må få betydning i forbindelse med en eventuel anmodning om fri proces.

Det fremgår nemlig af svaret på spørgsmål 24 om bl.a. fri proces, at »justitsministeren kan, når særlige grunde taler derfor, efter ansøgning meddele fri proces, selv om betingelserne i § 330 (retsplejeloven) ikke er opfyldt . . .«.

Efter Fremskridtspartiets opfattelse må svarene på spørgsmål 22, 23 og 24 klart give anledning til, at ekspropriationen kan indbringes for domstolene som fri proces, såfremt de berørte biavlere måtte ønske en efterprøvning af ekspropriationen samt erstatningens størrelse.

Fremskridtspartiet mener, at det er vigtigt at passe på naturen, både vand, luft, dyr og planter. Netop derfor er det farligt, når politikerne underkaster naturen politiske beslutninger. Naturen forandrer sig løbende og har altid gjort det, og derfor kan det være yderst farligt, når et politisk flertal på et diskutabelt og spinkelt grundlag trumfer beslutninger igennem, som i værste fald vil medføre det stik modsatte resultat.

Eksemplet med urfuglen er i denne sammenhæng medtaget for at illustrere det problematiske i, at et politisk flertal, ganske vist med gode intentioner, ønsker at opretholde en bestand af fugle, som naturens kredsløb i disse år ikke levner en chance for at overleve. Politiske beslutninger, der har til hensigt at opretholde en ensartet tilstand i naturen, skal man være meget varsom med at vedtage og kun efter en grundig og tilbundsgående undersøgelse af fordele og mulige konsekvenser af beslutningen. Det har efter Fremskridtspartiets opfattelse ikke været tilfældet med det fremsatte lovforslag.

Sammenfattende vil Fremskridtspartiet konkludere, at:

- 1) beslutningen om at tvangsudskifte gule bidronninger med brune bidronninger bygger på et forkert og et for spinkelt grundlag,
- 2) fredningen af den brune bi ikke vil få det ønskede resultat, idet bestanden af brune bifamilier stedse vil være for lav,
- 3) fjernelsen af den gule bi vil få katastrofal indflydelse for floraen på Læsø,
- 4) det er farligt at underkaste naturen centrale, politiske beslutninger,
- 5) der ikke tilbydes biavlernes af den gule bi ordentlige erstatninger i forbindelse med fredningen,
- 6) der ikke tilbydes biavlernes af den gule bi erstatning i forbindelse med ophør med biavl som følge af, at fredningen påtvinger biavlernes drift med en bitype, som de ikke ønsker,
- 7) det er utilfredsstillende, at den lovede lokale høring ikke bliver til noget,
- 8) landbrugsministeren ikke har været lydhør over for de kompromisforslag, der igennem årene har været fremlagt,
- 9) beslutningen om tvangsudskiftningen af dronningerne møder stærk modstand, og

- at der derfor er risiko for, at fredningen aldrig vil få det ønskede resultat, og
- 10) der selv efter de i lovforslaget foretagne foranstaltninger stadig vil findes frie gule bier i naturen, og at fredningens intentioner hermed ikke kan opfyldes.

Ændringsforslag

Til § 1

Af et *mindretal* (FP):

1) I den under *nr. 1* foreslåede affattelse af § 2 udgår i *stk. 1* ordene »uden retskendelse«, og i stedet indsættes: »med retskendelse«.

2) I den under *nr. 1* foreslåede affattelse af § 2 indsættes i *stk. 1* efter sidste pkt. som nyt punktum:

»Der skal dog mindst hengå 6 måneder mellem hvert kontrolbesøg.«

Af *landbrugsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

3) I den under *nr. 1* foreslåede affattelse af § 2 ændres i *stk. 2* »han« til: »ministeren«.

Af et *mindretal* (FP):

4) I den under *nr. 1* foreslåede § 14 a affattes *stk. 3* således:

»*Stk. 3.* Staten yder fuldstændig erstatning for tab, der påføres biavlernes som følge af ekspropriation i forbindelse med fredningsforanstaltninger; herudover ydes der fuldstændig erstatning for driftstab i forbindelse med den tvungne drift med en ny type bi og fuldstændig erstatning til de biavlere, der ophører med drift med bier, som følge af de foranstaltninger, der gennemføres i medfør af *stk. 1.*«

Til § 2

Af *landbrugsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

5) Datoen »1. april 1993« ændres til: »dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende«.

Af et *mindretal* (FP):

6) Efter *stk. 1* indsættes som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Forslag om revision af denne lov fremsættes for Folketinget inden udgangen af 1996.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringen har til hensigt at sikre, at adgangen til biavlernes ejendom kun kan forekomme med retskendelse. Det er forslagsstillerens opfattelse, at adgang uden retskendelse åbner op for en urimelig chikane af den enkelte biavl. Kan adgangen derimod kun ske med retskendelse, vil inspektion af biavlernes ejendom kun forekomme efter en over for dommeren begrundet mistanke om unormale forhold hos biavleren og som følge heraf kun finde sted i et mindre omfang.

Til nr. 2

Ændringen har til hensigt at sikre, at den enkelte biavl ikke overrendes unødigt af landbrugsministerens kontrollanter. Det forekommer forslagsstilleren rimeligt, at der efter et veludført kontrolbesøg kan blive fred og ro i bistaderne og på ejendommen igen, og at der derfor skal hengå et rimeligt stykke tid, inden nyt kontrolbesøg kan finde sted.

Til nr. 3

Ændringsforslaget er begrundet i bestræbelserne på at anvende kønsneutrale betegnelser.

Til nr. 4

Ændringen har til hensigt at sikre, at der ydes en fair, rimelig og anstændig erstatning til de berørte biavlere. Under udvalgets behand-

ling af lovforslaget har ministeren som svar på spørgsmål 19 oplyst, at der efter den almindelige erstatningsrets regler ikke kan ydes erstatning for ophør. Endvidere er det tvivlsomt, om de erstatninger, som landbrugsministeren har beregnet i forbindelse med driftstab, holder. Senest har advokat Uffe Baller som repræsentant for Den Frie Biavlforening, Læsø, og Danske Biavlernes Landsforening rejst spørgsmål om erstatningens størrelse og er nået frem til et væsentligt større driftstab. Det er derfor forslagsstillerens klare opfattelse, at der i dette tilfælde, hvor der sker en ulykkelig ekspropriation af et erhverv, også bør ydes en fair, rimelig og anstændig erstatning.

Til nr. 6

Ændringen har til hensigt at sikre, at lovens virkninger revurderes inden udgangen af 1996. Landbrugsministeren har som svar på udvalgets spørgsmål 18 oplyst, at »såfremt der efterfølgende skulle vise sig et behov for ophævelse af en fredningsbestemmelse, vil dette kunne gennemføres umiddelbart med hjemmel i den foreslåede lov«. Forslagsstilleren vil dog sikre sig, at lovens virkninger efter en 3-års-periode bliver vurderet og Folketinget til den tid får en chance for at tage fornyet stilling til loven. Der er under behandlingen fremkommet mange forskellige og modstridende synspunkter i sagen, og alle synspunkter er naturligvis ikke kommet til udtryk i loven. Det vil derfor kun være rimeligt, at der ved en vurdering af loven kunne tages stilling til, om et eller flere af disse synspunkter støtter en ændring eller en ophævelse af loven.

Erling Christensen (S) Eva Fatum (S) Bjarne Laustsen (S) Henrik Dam Kristensen (S)

Henning Nielsen (S) nfm. Henning Gjellerod (S) Birthe Hansen (SF)

Aage Frandsen (SF) Rønholt (KF) Grove (KF) Mejdahl (V) Sønderby (V) fmd.

Tørnæs (V) Niels Højland (FP) Hans Larsen-Ledet (RV) Lysholm Christensen (KRF)

Svend Aage Jensen (CD)

Bilag**Et af udvalgets spørgsmål til miljøministeren og dennes besvarelse heraf***Spørgsmål 29:*

Hvorledes definerer man en truet dyreart, når man henviser til »sikring af arternes mangfoldighed«?

Svar:

Jeg har forelagt spørgsmålet for Skov- og Naturstyrelsen. Styrelsen har oplyst følgende, hvortil jeg kan henvise:

»En truet dyreart kan almindeligvis defineres som en art, der er i fare for at forsvinde,

hvis de faktorer, der påvirker arten, fortsat får lov at virke.

Hvorvidt den brune bi som art kan kaldes truet er tvivlsomt, idet man er bekendt med, at den også findes i andre lande. Det er imidlertid utvivlsomt, at den danske race af den brune bi er truet af udryddelse gennem hybridisering med de gule bier.

Ifølge konventionen om biologisk mangfoldighed er Danmark forpligtiget til at bevare danske genressourcer. Dermed er Danmark også forpligtet til at bevare den genressource, de brune bier på Læsø repræsenterer.«